

WIM DISTELMANS (66), DE MAN DIE EUTHANASIE BESPREEKBAAR MAAKTE

‘We werkten in een schemerzone, het zwaard van Damocles hing ons constant boven het hoofd’

In 1993 vertelt dokter Wim Distelmans in ‘De Standaard Magazine’ voor het eerst hoe artsen omgaan met het ondraaglijke lijden van terminale patiënten. Euthanasie is dan nog verboden. Pas negen jaar later wordt de wet aangepast.

VAN ONZE REDACTRICE INGE GHIJS

Het was voorjaar 1993. De ‘baas in eigen buik’-eisers hadden net hun strijd gewonnen. Dankzij een wetswijziging konden vrouwen die ongewenst zwanger waren tijdens het begin van de zwangerschap legaal abortus ondergaan. Gedaan met donkere achterkamertjes, geheimhouding, de schrik om strafrechtelijk vervolgd te worden.

Maar wie aan het einde van zijn leven ondraaglijk leed, geen zicht meer had op genezing en op een humane manier een einde wilde maken aan zijn eigen lijden, kon dat niet. Althans niet legaal. Er waren geruchten dat het wel gebeurde: een arts die de dosis morfine zo hoog opdreef, dat de patient snel stierf. Machines die een patiënt in leven hielden die uitgezet werden. Of een leven waar actief een einde aan gemaakt werd. In de grootste anonimiteit had een arts daar ook wel eens over getuigd, maar nooit openlijk met naam en toenaam.

Dat voorjaar maakte De Standaard als eerste krant in Vlaanderen een weekblad bij zijn zaterdageditie, het *Standaard Magazine*, de voorloper van het huidige Weekblad. Op de wekelijkse vergadering op dinsdag kwam het onderwerp ter sprake. Hoe moeilijk kan het zijn om iemand te vinden die openlijk over euthanasie wil praten, vroeg ik me af. In welk ziekenhuis zouden artsen het meest open staan voor dergelijke vragen? En op welke afdeling zouden artsen het vaakst de vraag krijgen om actief een einde aan het lijden te maken? In de witte gids zocht ik het nummer van de afdeling oncologie van het Academisch ziekenhuis in Jette. Ik kreeg de secretaresse aan de lijn. ‘Een momentje’, zei ze. ‘Kom maar af’, zei dokter Wim Distelmans, aan de andere kant van de lijn.

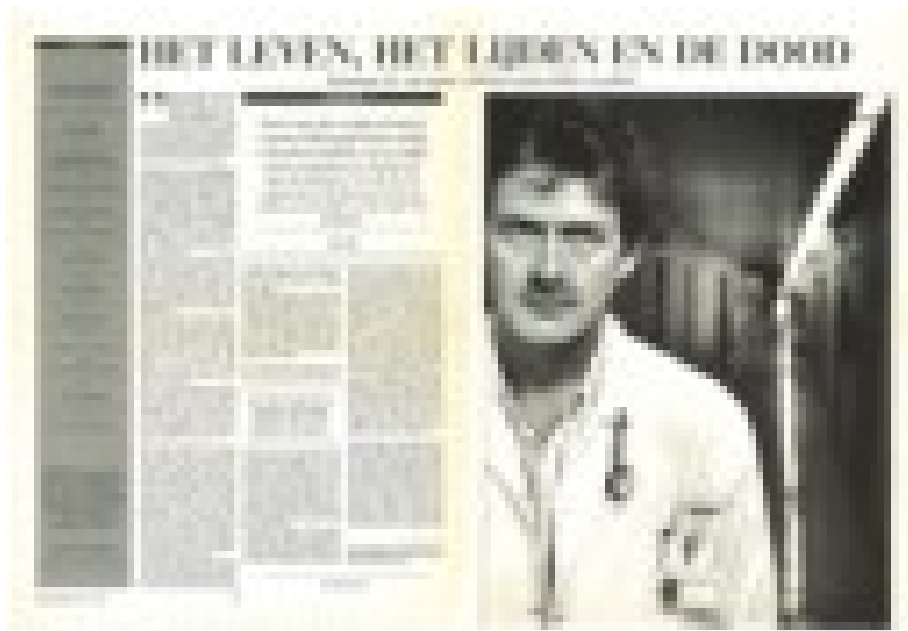
‘Met mijn getuigenis wou ik de zaken opentrekken. De situatie in de ziekenhuizen was onhoudbaar geworden’

‘Men laat een mens niet creperen als een hond’

Pas jaren later kwam ik er achter dat de secretaresse de telefoon niet meteen naar hem doorgeschakeld had. ‘De oproep werd doorgeschakeld van de ene dokter naar de andere’,

vertelt Distelmans, 25 jaar later. 'Tja, wij doen hier wel aan euthanasie, maar moeten we daar per se met een journalist over praten, vroegen ze zich af. Tot de telefoon bij mij kwam. Ik was jong, en misschien wat overmoedig, maar ik dacht: waarom niet?'

Tijdens het gesprek praatte Distelmans heel openlijk over het ondraaglijke lijden van sommige mensen, over waarom hij euthanasie uitvoerde, ook al was het illegaal ('Men laat geen mens creperen als een hond') over hoe zwaar het emotioneel is ('Ik ben niet extravert. Ik laat mijn emoties niet zien, maar ik ben er wel erg mee bezig'). Er was geen vraag waar hij niet op wou antwoorden. Het hele interview door, vroeg ik me af of ik ook echt alles zou mogen publiceren wat hij me vertelde. Want ik besepte heel goed dat zijn uitspraken juridische gevolgen konden hebben.

1993: 'Het gebeurt elke dag, in alle ziekenhuizen.' En in alle stilte. rr

'Het was een risico, maar een berekend risico', zegt Distelmans daar nu over. De directeur had me verzekerd dat het ziekenhuis mij zou indekken bij eventuele juridische gevolgen.' Pas in de gang, bij het afscheid, durfde ik te vragen of er nog een fotograaf mocht komen. En pas toen hij daar positief op antwoordde, was ik gerust: ik zou zijn woorden ook echt zonder censuur mogen gebruiken.

Hij wou het artikel wel even nalezen, voor het zou verschijnen maar op een paar correcties na, ging hij akkoord. Tot enkele uren later de directeur van het ziekenhuis me opbelde: dat dit artikel zo niet kon verschijnen.

René de Bok, de toenmalige chef van *De Standaard Magazine*, belde de man op: dat het zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid was om toestemming te geven om het taboe rond euthanasie te doorbreken. De directeur liet zich vrij makkelijk overhalen.

'Voor het minste wat er aan de hand was rond levenseinde, palliatieve zorg of euthanasie wist men mij, na dat eerste interview, te vinden'

Wat de publicatie van het artikel de dagen erna had teweeg gebracht, wat het voor Distelmans betekend had en hoe het zijn leven had veranderd, daar hebben we het met

elkaar nooit over gehad. We hadden af en toe wel contact, omdat levenseinde, palliatieve zorg en euthanasie nu eenmaal onderwerpen zijn waarover de krant regelmatig bericht. Dan was er altijd wel het gevoel dat iets ons verbond.

‘Ik had de bal aan het rollen gebracht en het is niet meer gestopt’

‘Het interview heeft mijn hele leven veranderd’, zegt Distelmans. ‘De dag erop kreeg ik ongelooflijk veel telefoons. Mijn moeder zei: “Nu hou je je tenminste met iets belangrijks bezig”. Ik werd de volgende dag uitgenodigd voor *De zevende dag*, maar ik had nul - mediaervaring. Het werd een ramp, geen mens verstond wat ik zei. Maar het had de bal aan het rollen gebracht en die is niet meer gestopt. Voor het minste wat er aan de hand was rond levenseinde, palliatieve zorg of euthanasie wist men mij te vinden. De media dachten waarschijnlijk: die man komt voor zijn mening uit, die zal dat in de toekomst nog wel doen.’

Hoewel er wettelijk niets geregeld was, rond euthanasie, kwam het gerecht niet achter hem aan. ‘Ik realiseerde me dat het een risico was, maar het was een berekend risico. Met mijn getuigenis wou ik de zaken opentrekken. De situatie in de ziekenhuizen was onhoudbaar geworden. We werkten in een schemerzone, het zwaard van Damocles hing ons continu het hoofd: zou het uitlekken of niet? De familie kon er achteraf met niemand over praten, wat de rouwverwerking bemoeilijkte.’

‘Geen land heeft het levenseinde wettelijk zo goed geregeld als België’

Distelmans wilde met zijn getuigenis het maatschappelijke en politieke debat openen. Wekelijks werd hij gevraagd om ergens te gaan spreken, maar de regering-Dehaene I (CVP en SP) had afgesproken om niet over ethische kwesties te discussiëren. Politiek was het wachten op de paars-groene regering van Verhofstadt voor er schot in de zaak kwam. In 2002 werd de wet op patiëntenrechten gestemd, de wet op palliatieve zorg en op euthanasie. ‘Wij staan sindsdien op eenzame hoogte in de wereld’, zegt Distelmans. ‘Geen land heeft het levenseinde wettelijk zo goed geregeld.’